

Nils Tamm av Åke Wallenquist 85.09.17 (wallenq)
Sammandrag Börje Sandén

[UKF:s startside](#) Några kortfattade [anteckningar 1](#) Några kortfattade [anteckningar 2](#)

Skriften har tillkommit efter anmodan från släktföreningen Tham och Tamm. (brev 1985.09.09)

Wallenquist blev bekant med Tamm redan som skolpojke (brev 1985.09.16). I en populärastronomisk tidskrift hade Tamm beskrivit ett av honom uppfunnet parallaktiskt stativ, som gjorde det möjligt att ta fotografiska bilder av stjärnorna med längre exponeringstider. Wallenquist började bygga ett sådant stativ och kom därigenom i kontakt med Nils Tamm. När Wallenquist sedan började studera astronomi blev han bjuden till Kvistaberg i september 1922. Sedan kom han att tillbringa många veckor årligen på Kvistaberg under sin studietid.

Tamm hade också utarbetat en metod att bestämma stjärnfärger.

INTRASSET FÖR - ASTRONOMI

Stjärnfallsregnet 27 november 1885.

Detta väckte hans intresse för astronomi.

Nils Tamm var 9 år, gick i Nya Elementarskolan. Det var under augustikvällarna ute på Adö som han skaffade sig viktiga erfarenheter av stjärnobservationer.

INTRASSET FÖR - MÅLNING/KONST

Det var också på Adö han blev intresserad av att måla tavlor.

Han hade börjat astronomiska studier i Uppsala, men avbröt dem för konststudier.

1902 avslutade han sina studier vid Konstakademien i Stockholm. Han fick "Hertiglig medalj för "Islossning"

1903 for han till Paris för konststudier, vidare till Rom 1908 återvände han till Sverige

1906 hade han av fadern fått som arvslott Kvistaberg och en penningssumma. 1909 flyttade han in i ateljévillan (dog 6 aug 1957)

SCOUTRÖRELSEN

Tavla från en scoutläger på Kvistaberg.

Han uppförde två scoutstugor inom området.

Hedersutmärkelse från Svenska Scoutförbundet för dessa insatser.

KONSTRUKTIONER

Parallaktiskt stativ

för amatörkameror, senare drivet med el-motor, möjliggjorde långa exponeringar. Det var genom Tamms publicering av sin konstruktion som Wallenquist kom i kontakt med Tamm - han kom att tillhöra Tamms närmaste umgängeskrets vid sidan av konstnärer.

Metod att genom kamerabild (sv; vit) bestämma färgen på en stjärna.

OBSERVATORIET - SVENSKA ASTRONOMISKA SÄLLSKAPET

1918-19 tillkom Tamms observatorium - ett av de största och bäst utrustade privatobservatorierna i Europa.

Genom den publicitet som uppstod kring Tamms observatorium väcktes intresset hos allmänheten för astronomi.

Astronomiintresset i landet påskyndade bildandet av Svenska Astronomiska Sällskapet 1919, i vilket Tamm invaldes från början, och där han kvartstod till sin död såsom representant för amatörastronomin.

UPPTÄCKTER – BETRAKTNINGSAPPARATEN

Han konstruerade av bl a mekanodelar en betraktningssapparat med stereoeffekt: han kunde se två bilder samtidigt tagna med dagars mellanrum. Genom en blinkningsanordning kunde han se bilderna i snabb följd och då finna om någon stjärna ändrat ljusstyrka.

På det viset upptäckta han några Novor = variabla stjärnor, som fått namnen Nova Tamm 1, Nova Tamm 2 (1936).

Dessa upptäckter gjorde honom internationellt känd. Amatörastronomen - hade blivit "privatastronom"

Hedersdoktor i Uppsala 1944. Radioamatör på 1920-talet

DONATIONEN

Tamm ville donera sina instrument till Uppsala universitet.

Men: i Uppsala hade observationsmöjligheterna försvårats genom allt starkare gatubelysning. Wallenquist framkastade mera på skämt att det skulle vara bättre att flytta Uppsalas instrument till Kvistaberg.

Tamm blev mycket smickrad och lovade att ställa en större donation till Universitetets förfogande.

Hammartorp och Kvistabergs mark, observatoriet och en större penningssumma. Staten - under ecklesiastikministern Tage Erlander - sköt till en lika stor summa, och man kunde bygga/konstruera världens näst största Schmidt-teleskop.

Spegel 135 cm, korrektionsglas 100 cm, 650 kg Tuben 6,5 ton
Gaffeln och dess infästning, 10 ton

Första spadtaget av Tamm 1951
(Tamm dog 1957)

1963 kunde instrumentet första gången provas 1964 invigning.

Ant. 2005 Börje Sandén

Ur Nord. Fam. Ugglan 308 hektar. Teleskopen av Carl Zeiss i Jena. Arkitekt T Stubelius
Ur Svensk uppslagsbok, 1950. I mellersta kupolen uppställdes det första i Sverige byggda Schmidtteleskopet 400 mm spegel, samt ett paraboliskt spegelteleskop med 410 cm spegel avsett för fotoelektriska mätningar. Huvudinstrumentet är under byggnad.